

Αφού διαβάσετε το παρακάτω απόσπασμα (Καρλ Μαρξ -Φρίντριχ Ένγκελς, Η Ελλάδα, η Τουρκία και το Ανατολικό Ζήτημα, εισαγωγή-μετάφραση-υπομνηματισμός: Παναγιώτης Κονδύλης, Αθήνα: Γνώση, 1985, σ. 163-164) και αξιοποιήσετε τις ιστορικές γνώσεις σας: 1. Να προσδιορίσετε το Ανατολικό ζήτημα λαμβάνοντας υπόψη σας και την άποψη του Μαρξ.

2. Τι συμβολίζει η Κωνσταντινούπολη για την Ανατολή και τη Δύση;

3. Ποια στάση υιοθετεί απέναντι στη Ρωσία ο Μαρξ;

Ἡ Κωνσταντινούπολη εἶναι ἡ αἰώνια πόλη — ἡ Ρώμη τῆς Ἀνατολῆς. Στὴν ἐποχὴ τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων αὐτοκρατόρων ὁ δυτικὸς πολιτισμὸς ἀναμίχθηκε ἐδῶ μὲ τὸν ἀνατολικὸ σὲ τέτοια ἔκταση, ἐνῶ στὴν ἐποχὴ τῶν Τούρκων ἡ ἀνατολικὴ βαρβαρότητα ἀναμίχθηκε μὲ τὸν δυτικὸ πολιτισμὸ τόσο ἐντονα, ὥστε αὐτὸ τὸ κέντρο μιᾶς θεοκρατικῆς αὐτοκρατορίας ἔγινε πραγματικὸς φραγμὸς ἐνάντια στὴν εὐρωπαϊκὴ πρόοδο. Ὄταν οἱ Ἕλληνες αὐτοκράτορες ἐκτοπίστηκαν ἀπὸ τοὺς σουλτάνους τοῦ Ἰκονίου, τὸ πνεῦμα τῆς ἀρχαίας βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας ἐπιβίωσε αὐτῆς τῆς ἀλλαγῆς τῶν δυναστειῶν, κι ἂν τυχὸν ὁ τσάρος θ' ἀντικαθιστοῦσε τὸν

σουλτάνο, τότε τὸ Bas-Empire^α ὁ ἀνασταινόταν μὲ ἀκόμα παραλυτικότερη ἐπίδραση ἀπ' ὅ,τι στὴν ἐποχὴ τῶν παλαιῶν αὐτοκρατόρων καὶ μὲ ἀκόμα ἐπιθετικότερη ἰσχὺ ἀπ' ὅ,τι στὴν ἐποχὴ τοῦ σουλτάνου. Γιὰ τὸν βυζαντινὸ πολιτισμὸ ὁ τσάρος θὰ ἦταν ὅ,τι ἦσαν ἐπὶ αἰῶνες οἱ Ρῶσσοι τυχοδιῶκτες γιὰ τοὺς βυζαντινοὺς αὐτοκράτορες — τὸ corps de garde^β ἀνάμεσα στοὺς στρατιῶτες τους. Ὁ ἀγῶνας δυτικῆς Εὐρώπης καὶ Ρωσίας γιὰ τὴν κατοχὴ τῆς Κωνσταντινούπολης περικλείει τὸ ἐρώτημα, ἂν ὁ βυζαντινισμὸς θὰ ὑποκύψει μπροστὰ στὸν δυτικὸ πολιτισμὸ ἢ ἂν ὁ ἀνταγωνισμὸς τους θὰ ἀναβιώσει μὲ μορφή περισσότερο τρομερὴ καὶ κατακτητικὴ παρὰ ποτέ. Ἡ Κωνσταντινούπολη εἶναι ἡ χρυσὴ γέφυρα ἀνάμεσα σ' Ἀνατολὴ καὶ Δύση, κι ὁ δυτικὸς πολιτισμὸς, ὅπως κι ὁ ἥλιος, δὲν μπορεῖ νὰ κάνει τὸν κύκλο του γύρω ἀπ' τὸν κόσμον δίχως νὰ περάσει ἀπὸ τούτη τὴν γέφυρα· καὶ δὲν μπορεῖ νὰ τὴν περάσει δίχως ἀγῶνα μὲ τὴν Ρωσίαν. Ὁ σουλτάνος κρατᾷ τὴν Κωνσταντινούπολη πρὸς φύλαξη γιὰ λογαριασμὸ τῆς Ἐπανάστασης, ἐνῶ οἱ σημερινοὶ ὀνομαστικοὶ ἄρχοντες τῆς δυτικῆς Εὐρώπης, πού κι οἱ ἴδιοι βρίσκουν τὸν ἔσχατο προμαχῶνα τῆς δικῆς τους «τάξης πραγμάτων» στὶς δχθες τοῦ Νέβα, δὲν μποροῦν νὰ κάνουν τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ κρατήσουν τὸ ζήτημα ἀνοιχτὸ ὥσπου ἡ Ρωσία ν' ἀντιμετωπίσει τὸν πραγματικὸ της ἀντίπαλον, τὴν Ἐπανάσταση. Ἡ Ἐπανάσταση πού θὰ γκρεμίσει τὴν Ρώμην τῆς Δύσης θὰ δαμάσει ἐπίσης τὴν δαιμονικὴ ἐπήρεια τῆς Ρώμης τῆς Ἀνατολῆς.

.

Marx